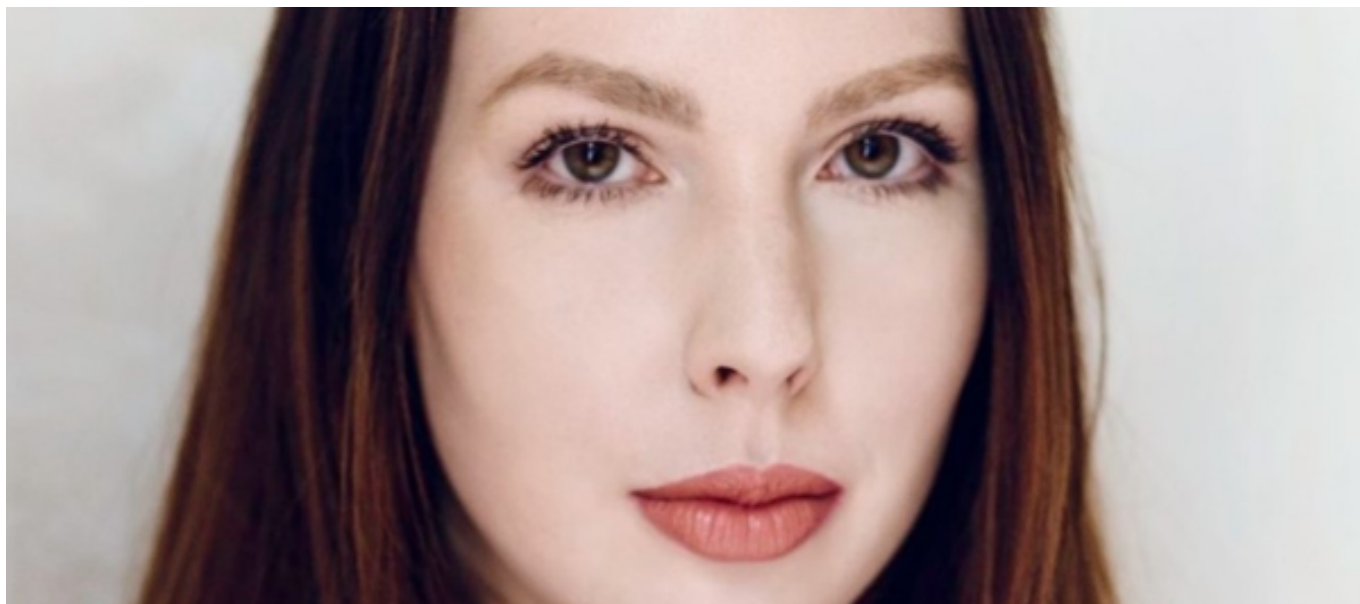

‘Onze bestuurselite heeft geen idee waar de volkswoede vandaan komt’

Posted on 9 september 2025 by Teun Voeten

Filosofoe Andrea Speyerbach baarde opzien met haar plan een rechtszaak te beginnen voor het behoud van de Nederlandse cultuur en identiteit. Later deze maand gaat ze aan de slag als columnist van Wynia's Week. Teun Voeten voelde haar aan de tand. ‘De keerzijde van de universele bescherming van al die migrant-individuen is dat het collectief, de samenleving als geheel, schade wordt berokkend.’

Wie is Andrea Speyerbach?

Speyerbach: ‘Oei, nu moet ik echt nadenken (lacht). Wat vervelend om zo’n identitaire vraag aan een filosoof te stellen...’

Dan zal ik maar antwoorden: Andrea Speyerbach (37) is een filosofoe. Via een opmerkelijk traject van HAVO en de Kunstacademie kwam ze uiteindelijk op de Universiteit van Amsterdam terecht. Verbijsterd door het linkse klimaat en het lage intellectuele niveau vertrok ze naar de Vrije Universiteit – waar het niet veel beter was – en studeerde ze politieke filosofie in Leiden. Speyerbach was actief in het

literair-cultureel wereldje in Amsterdam, werkte voor het Brainwash Festival en richtte met Joris van Os en Marijke Van Thielen het literaire tijdschrift *TEEF* op.

Ze is geboren en getogen in Amsterdam, maar uiteindelijk werd het plaatselijke woke-klimaat haar te veel en voelde ze zich niet meer prettig in 020: ze kon niet meer rustig haar “onreine” teckel uitlaten zonder dat zij en haar hond beschimpt werden, vaak door mensen met een migratieachtergrond. Ze vertrok naar een grote provinciestad. Nu is Speyerbach getrouwd, heeft een kind en stelt zichzelf op hippe feestjes graag voor als ‘huisvrouw’, tot ontzetting van de gasten. Behalve aan een novelle werkt ze nu ook aan een serie essays ‘De Crisis van de Representatieve Democratie’ – te lezen op [haar substack](#) – waar ze de juiste snaar van de tijdsgeest weet te raken. Ze raakte in het nieuws door haar idee een rechtszaak aan te spannen tegen de staat vanwege de schade die zij de Nederlandse samenleving berokkent door ongebreidelde massamigratie te faciliteren.

Genoeg gemansplained, nu jij weer. Kun jij de essentie van je analyse uitleggen?

Speyerbach: ‘Ik illustreer de crisis van de democratie aan de hand van de tegenstelling tussen Jean-Jacques Rousseau en Abbé Sieyès, een tijdgenoot die ook ten tijde van de Franse revolutie leefde. Voor Rousseau was de essentie van democratie de uiting van de volkswil. De volkswil was voor hem niet een optelsom van alle individuele willetjes van de mensen, maar het collectieve belang, het algemene project wat uiteindelijk iedereen ten goede zou komen. Omdat de verwezenlijking van dit project alleen praktisch uitvoerbaar is in kleine, autonome samenlevingen, maar niet in een complexe, moderne maatschappij, stelde Abbé Sieyès voor de wil van het volk te laten representeren door afgevaardigden. Dit leidde tot een procedurele democratie, in tegenstelling tot de directe, substantieve democratie die Rousseau voorstond. In de ogen van Rousseau was deze delegatie een vorm van corruptie: elke vorm van afvaardiging is een verlies van soevereiniteit.

‘Het probleem is dat als het taboe op delegeren van Rousseau eenmalig doorbroken is, het hek van de dam is. Dan gaan gedelegeerden op hun beurt ook weer gedelegeerden aanstellen zodat je uiteindelijk een soort *layer cake* krijgt, een escalatie van bestuurslagen die elke band met het volk verliezen. Alle macht ligt dan bij de bestuursklasse. Een bureaucratische moloch als de Europese Unie is hiervan de uiterste consequentie. Deze bestuurlijke elite vindt dat zij bij uitstek

democratisch is, want theoretisch is er geen limiet aan hoeveel delegatielagen je kunt hebben wanneer je eenmaal gedelegeerd hebt.

‘We zien het probleem terug bij de huidige asiel- en migratiecrisis. De meerderheid van de Europese bevolking wil migratie terugdringen, maar de natiestaten hebben een groot deel van hun autonomie aan Brussel afgegeven en zijn gebonden aan internationale verdragen en conventies. Een resultaat is groeiende ontevredenheid en frustratie die zich uit in populistische partijen, die door de elite op haar beurt weer worden geframed als ondemocratisch. Die frustratie ontlaadt zich in gewelddadige protesten bij asielzoekerscentra als er weer eens een “incident” is geweest. We zien dit in Engeland, Spanje, Nederland. De representatieve bestuurslaag heeft geen idee waar deze woede vandaan komt, en probeert haar wat te onderdrukken door nog meer macht bij het volk weg te nemen. Dit voedt weer de frustratie en zo escaleert het vrolijk verder.’

Ziet de elite zelf niet in dat het systeem is vastgelopen?

‘Slimmeriken, maar ook Jan met de Pet zien dat het niet werkt. Aan de andere kant doen de elite en mensen die belang hebben bij de huidige machtsstructuren hun uiterste best om het vooral niet te zien. Maar misschien weten ze niet beter, en denken ze gewoon dat het niet anders kan.’

Is het misschien gewetenloos opportunisme? Ontbeert het de elite aan een geweten - of om die gênante uitdrukking van Rutger Bregman te bezigen, morele ambitie?

‘Ik kan niet in de hoofden van de elite kijken en ik ga uit van het *best case* scenario dat iedereen het goede met de ander en de wereld voorheeft. In feite is dat het *worst case* scenario, want zonder slechte bedoelingen van bestuurders blijft alleen het systeem zelf over als het probleem.’

Veel mensen zien Rousseau als een romantische idealist.

‘Immanuel Kant vond Rousseau naast een onsterfelijk genie ook een beetje een gevaarlijke gek, denk ik. Rousseau geeft de algemene volkswil het primaat. Vrijheid betekent voor hem de onderwerping van het individu aan het algemeen belang. Een van de problemen natuurlijk is wie dat algemene belang formuleert. Rousseau zei letterlijk dat het legitiem is om het individu tot vrijheid te dwingen door hem de

volkswil op te leggen.

‘Waar Rousseau een collectivistisch systeem aan het optuigen was, kwam Kant als moreel leidraad met het categorisch imperatief dat het individu als uitgangspunt neemt. Heel simpel uitgelegd betekent dat “handel zodanig dat jouw gedragsregel voor iedereen tegelijk kan gelden.” Kant behandelt het moreel probleem als een rationeel vraagstuk, dat met de zuivere rede valt op te lossen, een rede ontdaan van emoties en andere verstorende eigenschappen.

‘Deze denktrant wordt problematisch als je naast de morele wet ook de formele wet abstract en universeel gaat benaderen. De universele mens is een abstracte mens: van alle accidentele eigenschappen ontdaan, zoals geworteldheid in cultuur en samenleving. De universele mensenrechten beschermen dan ook alleen het abstracte individu, maar voor iets als “de gemeenschap” is er in feite geen enkele bescherming.’

Het wordt *hard core*, maar ga vooral door.

‘Dank! De consequentie van de nadruk op het individu en het negeren van de gemeenschap is dat wanneer je vanuit een individu de wet kunt afleiden voor iedereen, je ook geen volk meer nodig hebt om wetten te maken. Dat sluit weer aan bij die delegatiedrift die door de gewone man als antidemocratisch wordt ervaren. De bestuurselite ziet die juist als de zuiverste vorm van democratie: dat zijn dus de twee opvattingen van democratie die ik beschrijf.’

Leven we niet in de slechtst denkbare wereld? Onderwerping van het individu aan het zogenaamde algemeen belang, denk aan klimaat, en dat alles gemedieerd door een technologische klerkenklasse die meent de pure rationaliteit te vertegenwoordigen maar intussen het contact met de basis heeft verloren?

‘Dit spanningsveld is inderdaad de kern van het probleem. De elite meent deze paradox op te lossen door de demos uit democratie te halen. Ik vraag me af of het überhaupt valt op te lossen. Zo niet, dan moeten we accepteren dat het democratisch experiment gefaald heeft.’

Je bent bezig een rechtszaak tegen de staat voor te bereiden? Wat is de inzet?

‘De inzet is dat via internationale verdragen, denk aan het Vluchtelingenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de rechten van individuen die uit de hele wereld hiernaartoe komen optimaal worden beschermd. Ze krijgen allerlei verworvenheden zonder ooit een bijdrage aan de samenleving geleverd te hebben. Sommige nieuwkomers zijn uitermate schadelijk voor de samenleving. Denk aan Illegalen met crimineel gedrag en religieuze extremisten die de fundamenteën van de samenleving willen ondermijnen. Er is dus een ongecontroleerde toestroom van migranten, die allemaal aanspraak kunnen maken op individuele rechten als huisvesting, woning en een inkomen.

‘De keerzijde van deze universele bescherming van al die migrant-individuen is dat het collectief, de samenleving als geheel, schade wordt berokkend. Niet alleen economische schade door grote groepen onproductieve migranten die veel geld kosten, maar ook de ontstane onveiligheid en het verdwijnen van de sociale cohesie. Zeg maar de transformatie van een *high trust* in een *low trust society*. Niet alleen het collectief verdwijnt dus uit het zicht, maar vooral ook de individuen die van het collectief afhankelijk zijn voor hun welbevinden. Het recht kent de miljoenen individuele nieuwkomers bescherming toe, maar heeft geen oog voor de schade die ze daarmee toebrengt aan het gewortelde individu.’

Denk je het systeem te kunnen ombuigen?

‘Het zou heel naïef zijn om te denken dat een rechtszaak dat allemaal in een klap gaat oplossen. Ik wil alleen de discrepantie aantonen tussen de rechtsbescherming van individuen die uit de hele wereld hier aankomen, en de aantasting van de burgerrechten en vrijheden van de gewortelde bevolking. Ook zaken als de identiteit, leefwijze en cultuur van die bevolking, hoe moeilijk die zaken ook te definiëren zijn, vallen hieronder. Die worden op geen enkele manier beschermd.

‘Voor alle duidelijkheid: dit is geen ethno-nationalistisch project. Het heeft niets met huidskleur te maken. Veel mensen met een migratieachtergrond behoren net zo goed tot de gewortelde bevolking. Het gaat mij echt om het aantonen van een onbalans die leidt tot onrechtvaardigheid en daarmee het democratisch experiment bedreigt.’

Ben je niet de *darling* van rechts aan het worden en willen ze je niet kapen?

‘Ik probeer me ver te houden van extremistische elementen en complotgekkies op rechts. Ik zie veel wanhopige en achterdochtige mensen op rechts. Een hoop angst- en faalhazen. Ik ben afgelopen maand al een paar keer onderwerp geworden van controverses en felle complotterige speculaties op rechts. Links houdt zich tot nu toe gedeisd. Het lijkt wel dat ze eerst afwachten wat er van me overblijft nadat rechts met me bezig is geweest (lacht). Pas dan zal links tevoorschijn komen. Maar ik ben er klaar voor. Ik kan en ga graag de confrontatie aan, want ik geloof dat ik een principieel punt te pakken heb dat boven tribaal links-rechts denken kan uitstijgen.’

Je komt op een juist moment: het is opvallend hoe jouw theoretische en abstracte analyses geïllustreerd worden door de concrete actualiteit.

‘Ik merk dat er een *vibe shift* is. Vanuit links is alle kritiek op massa-immigratie en de multiculturele samenleving altijd afgedaan als islamofobie en racisme. Uiteindelijk is het een patstelling geworden. Mensen zoals Marcel van Dam vertegenwoordigen die traditie van intimidatie die twintig jaar het debat heeft verziekt. De werkelijkheid haalt ons in. Ik denk dat de tragische moord op Lisa ook een katalysator was. De resulterende actie “Wij eisen de nacht op” is een campagne die past in die oudbakken trend van alles problematiseren behalve het probleem. Mensen zien dat en zijn het zat.’

Is het niet vreemd dat als het slachtoffer een donkere vrouw is het hele register van intersectionaliteit wordt opengetrokken, maar nu blijkt dat de dader een Nigeriaan is, afkomst opeens niet meer relevant is?

‘Het is inderdaad van een enorme absurditeit waarbij het intersectionalisme met zichzelf in de knoop raakt. Uiteindelijk is dit uitgegroeid tot een conceptuele *clusterfuck*. Maar de eufemismen zijn uitgeput. Mensen zien door de leugens heen die figuren als Leo Lucassen vertellen, die doelbewust feiten verdraaien. Diversiteit is een geloofsartikel geworden. En een geloof kun je nooit bekrachtigen met feiten. Je kunt het wel ontkrachten met feiten. Maar er is nog een weg te gaan. We zitten nog lang niet op de bodem van het zelfbedrog.’

Ben je een komeet die snel omhoog is geschoten en even snel weer zal uitdoven of ben je een rijzende ster aan het firmament die zal blijven schitteren?

‘Ik heb jarenlang in de luwte gewerkt maar het gaat opeens razendsnel. Afgelopen

juli vroeg Michiel Lieuwma me voor een podcast over het voorwoord dat Gloria Wekker en Simon(e) van Saarloos hadden geschreven bij een nieuwe uitgave van Virginia Woolf.'

Dat was schitterend, hoe jij heel vilein, maar ook heel vriendelijk met een stralende glimlach Wekker en Saarloos genadeloos fileerde.

'Ja... Geen Stijl pakte dat op onder de titel "Vrouw legt Intersectionele Hel uit". Toen nodigde Bert Brussen me uit waar ik sprak over de crisis van de democratie. Dat wekte de interesse van Wierd Duk die me interviewde in *De Telegraaf*, me uitnodigde voor een podcast en bij *Nieuws van de Dag*. En het gaat maar door. Naast enorm veel publieksinteresse hebben een aantal landelijke, maar ook internationale internationale experts, academici en politici zich tot mij gewend. Ik heb blijkbaar iets losgemaakt dat bij velen speelde. Ik probeer het hoofd koel te houden en me met goede, verstandige mensen te omringen. Met name sociale media zijn een verraderlijke slangenkuil.

'Als we het over omhoogschietende kometen hebben, ben ik natuurlijk niks vergeleken met Abbé Sieyès. Geboren als vijfde kind in een eenvoudige familie, werd hij geestelijke en schopte het tot afgevaardigde in de Staten-Generaal in Versailles en mocht hij mee de grondwet schrijven. Sieyès heeft de Franse Revolutie overleefd door zich gedeisd te houden en kwam weer terug uit de coulissen tijdens Napoleon. Zijn leven is een schitterende illustratie van de geschiedenis van de moderniteit. Netflix zou daar een serie over moeten maken. Ik zou dan graag het script schrijven.'

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [**Doet u mee?**](#) Hartelijk dank!